

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Lidakärret

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på

”kartverket skyddad natur”. I kartverket söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0220340 Lidakärret

Kommun: Nyköping

Områdets totala areal: 1,9 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2019-12-10

Markägarförhållanden: Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9080 - Lövsumpskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt bevarandetillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

I Natura 2000-området Lidakärret är de prioriterade bevarandevärdena att bevara alsumpskogen (9080) i området.

Motivering:

Natura 2000-området Lidakärret har höga naturvärden knutna till de gamla träden med sockelbildning, den döda veden och kontinuiteten inom området som skapat miljön. Området hyser arter som indikerar höga naturvärden och att skogen har haft en lång period av orördhet och stabila miljöförhållanden. Den här alsumpskogen är en av länets bäst utvecklade sumpskogar av sockeltyp, vilket skapar en miljö rik på skrymslen och vrår med ett fuktigt och skyddat mikroklimat som gynnar olika arter mossor, lavar och svampar.

Prioriterade åtgärder:

Skogen i Natura 2000-området bör få möjlighet att utvecklas mot att bli naturskogsartad med träd av hög andel död ved, god kontinuitet i trädskiktet, samt träd av hög och olik ålder.

Beskrivning av området

Området ligger fem kilometer nordväst om Stigtomta i Nyköpings kommun och är beläget i ett större skogsparti i ett annars jordbruksdominerat landskap. Området utgörs av en aldominerad sumpskog, vilken är en av länets bäst utvecklade sumpskogar av sockeltyp. Berggrunden består av yngre granit med vissa inslag av ådergnejs, vilket även är Sörmlands landskapssten. Jordarten består av torv. Träden är upplyfta på höga socklar som är omgivna av ytligt grundvatten under större delen av året. Förhållandena skapar en miljö rik på skrymslen och vrår med ett fuktigt och skyddat mikroklimat, detta gynnar framförallt kryptogamer som mossor, lavar och svampar.

Natura 2000-området är uppdelat i två separata områden där det norra området är störst och håller de högsta kvaliteterna. Det södra mindre området är nästan helt omgivet av hyggen och mera påverkad av omgivningen. Det norra området avvattnas dels åt söder genom ett äldre dike och dels åt norr genom ett nyligare upptaget dike.

Vad kan påverka negativt

- Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Åtgärder som gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag i anslutning till området.
- All form av exploatering.
- Markskador och dikning som påverkar hydrologin och leder till att naturmiljön förändras. Störningar i hydrologin är särskilt allvarligt då naturtypen i hög grad får sin karaktär av det mer eller mindre permanent höga vattenståndet.
- Brist på lämpliga spridningsvägar för arter knutna till liknande miljöer i det omgivande landskapet. Detta kan vara en följd av fragmentering och minskning av naturtypen i landskapet runtomkring. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller bland annat klimat- och väderfenomen, brand, ras, översvämning, och utbrott av vissa skadeorganismer.
- Brist på viktiga substrat i området, exempelvis död ved i form av torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier, gamla träd med grov barkstruktur, minskad lövandel till följd av konkurrens med gran.

- Vissa organismer har förmågan att påverka landskapets sammansättning, exempelvis älg och annat hjortvilt, vilket kan förhindra föryngring av vissa trädslag, därav många lövträdsarter. Detta kan påverka naturtypen negativt. Andra hot är arter som ännu inte observerats i landet, men som har potential att skada den naturliga floran och faunan.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd:

Natura 2000-området Lidakärret omfattas av Skogsstyrelsens biotopskydd, där Natura 2000-gränsen följer gränsen för biotopskyddet som den är utmarkerad i fält.

Skötsel:

Skogen i området bör få möjlighet att utvecklas mot att bli naturskogsartad med träd av hög andel död ved, god kontinuitet i trädsiktet, samt träd av hög och olik ålder. Om graninväxten ökar kan ung gran behöva hållas efter.

En hydrologisk undersökning kan behövas i området för undersöka den hydrologiska påverkan i stort, samt de avvattnande diken.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt bevarandetillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**9080 - Lövsumpskog**

Areal: Arealen 2 hektar är fastställd i regeringsbeslut.

Ny areal: 1,9 hektar. Ny areal är ännu ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Området utgörs av en aldominerad sumpskog med träden upplyfta på höga socklar vilka är omgivna av ytligt grundvatten större delen av året. Kärnan i området ligger i norra områdets norra halva, där sockelbildningen är som mest utvecklad och påverkan från omgivningen är som minst. Förhållandena där är rika på skrymslen och vrår med ett fuktigt och skyddat mikroklimat. Skogen är flerskiktad och olikåldrig med inslag av björk, tall och gran, och med ett buskskikt bestående av yngre alar och granar. Det finns tämligen allmänt med död ved i området, i form av både stående och liggande träd i olika nedbrytningsfaser.

De imponerande sockelbildningarna är bitvis täckta av olika mossor. Blåmossa utmärker sig genom att vara mycket riklig och bilda meterstora kuddar. Mossan är en signalart som växer där det är permanent sumpiga förhållanden, den indikerar höga naturvärden där skogen har en lång period av orördhet och stabila miljöförhållanden. Det är sparsamt med växter i området, men arter som rankstarr, kärrbräken, nordbräken, harsyra, blåbärsris, kärrviol, kärrsilja och hallon kan nämnas. I de blöta och sankt kärrbottnarna växer kabbeleka.

Den södra halvan av det norra området har ett angränsande äldre hygge utmed sydvästra sidan och ett mer öppet starrdominerat parti åt söder. Exponeringen leder till ökat ljus- och vindinsläpp, samt ändrad hydrologi med torrare förhållanden. Inslag av gran, tall och björk är större och buskskiktet tätare i form av uppslag av yngre gran. Utmed kanten mot hygget finns det mycket död ved som blåst ner i samband med hyggesupptagningen, samt lite annan typ av flora med växter som skogsviol, skogssallad och blåsippan.

Det mindre området i söder är också omgivet av äldre hyggen runt om hela utom åt nordväst, vilket innebär att det är mer exponerat för både sol och vind. Genom avverkningarna är hydrologin påverkad. Trädskiktet består av al och björk med stort inslag av gran och tall. Unggran och al utgör ett relativt tätt buskskikt. Fält- och bottenskiktet utgörs till större del av blåbärsris och vitmossor, samt ett antal örter, dock färre än i det norra området. Även i detta området förekommer det sockelbildningar, vilka är koncentrerade till områdets mitt. De torrare förhållanden gör dock att socklarna börjar växa ihop och bidrar till lite fastare mark i området.

Bevarandemål

Lövsumpskogen ska ligga på fuktig - blöt mark med naturlig hydrologi. Skogen ska vara olikåldrig och ha inslag av äldre träd och död ved. De övre trädskikten ska domineras av klibbal, ask, asp och glasbjörk. Gran är ett naturligt inslag i naturtypen, men alltför stor inväxt av gran till följd av exempelvis dikespåverkan är negativt. Främmande trädslag ska inte förekomma. Naturliga störningar och naturlig dynamik ska huvudsakligen styra skogens utveckling. Den äldre lövsumpskogen ska ha naturskogskaraktär och ha en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor och fåglar. I äldre sumpskogar med svämpartier och översilning bör rödlistade arter kunna påträffas. Typiska arter för naturtypen ska finnas i området. Arealen av naturtypen lövsumpskog (9080) i Natura 2000-området ska inte minska från sin nuvarande hektaromfattning på 1,9 hektar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen lövsumpskog (9080) inom Natura 2000-området Lidakärret bedöms i dagsläget (2019) som gynnsamt på grund av sin imponerande sockelbildning och naturvärdena kopplat till detta. Området hyser ett par typiska arter för naturtypen, vilket tyder på ett bra tillstånd, men delar av området har även påverkan på hydrologin. För att naturtypen ska kunna upprätthålla sitt gynnsamma bevarandetillstånd är det viktigt att hydrologin inom området inte påverkas ytterligare och att den påverkan som redan skett bevakas. Det är även viktigt att uppslag av unga granar hålls efter för att bevarandetillståndet ska kunna fortsätta hålla sig gynnsamt.

Dokumentation

Referenser:

ArtDatabanken, 2019. Rödlistade arter i Sverige 2015.

ArtDatabanken, 2019. Artfaktablad.

Artportalen, 2019. Artfynd (de senaste 25 åren).

Lantmäteriet, 1960. Historiska ortofoton.

Lantmäteriet, 1954. Ekonomiska kartan.

Lantmäteriet, 1901. Häradskartan

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-område Lidakärret (SE0220340) Strängnäs kommun, Dnr: 511-11149-2004.

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 1991. Sörmlands Natur. Naturvårdsprogram. ID-nr: 80–68.

Naturvårdsverket, 2012. Vägledningar för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. Hemsidan.

Sveriges geologiska undersökning. 1874. Berggrundskartan.

Sveriges geologiska undersökning. 1972. Jordartskartan.

Inventeringar:

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2002. Källskogsinventering, objektnummer: 9H4a01 och 9H4a02.

Skogsvårdsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering, objektnummer: 09H4a04.

Skogsvårdsstyrelsen. 1993. Sumpskogsinventering, objektnummer: 09H4a 02 1.

Bilagor

Exempel på arter i Lidakärret Natura 2000-område

Exempel på arter som har noterats i Lidakärret Natura 2000-område (inom parentes anges eventuell rödlistekategori, samt i förekommande fall typisk art (TA) för naturtypen/-erna).

Fåglar

Gärdsmyg, *Troglodytes troglodytes*
Lövsångare, *Phylloscopus trochilus*
Svarthätta, *Sylvia atricapilla*
Svartmes, *Periparus ater*
Svartvit flugsnappare, *Ficedula hypoleuca*
Trägårdssångare, *Sylvia borin*
Trädpiplärka, *Anthus trivialis*

Kärlväxter:

Blåbär, *Vaccinium myrtillus*
Blåsippa, *Hepatica nobilis*
Hallon, *Rubus idaeus*
Knärot, *Goodyera repens* (NT)
Kärrbräken, *Thelypteris palustris* (TA)
Kärrsilja, *Peucedanum palustre*

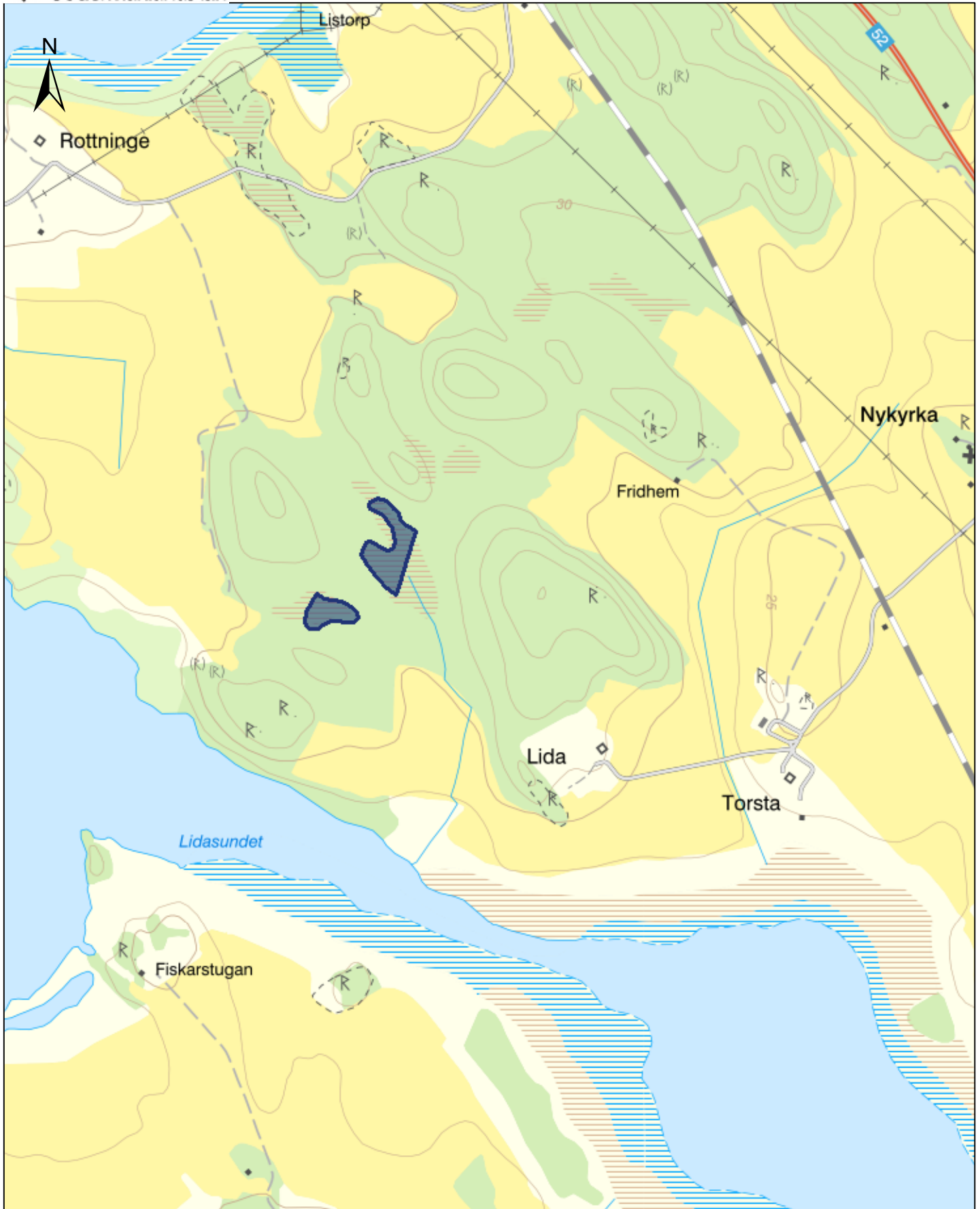
Kärrviol, *Viola palustris*
Nordbräken, *Dryopteris expansa*
Rankstarr, *Carex elongata* (TA)
Skogsviol, *Viola riviniana*
Vitsippa, *Anemone nemorosa*

Mossor:

Blåmossa, *Leucobryum glaucum* (TA)
Långfliksmossa, *Nowellia curvifolia*
Stor revmossa, *Bazzania trilobata*

Svampar:

Granticka, *Phellinus chrysoloma* (NT)
Koppartaggsvamp, *Sarcodon lundellii* (VU)
Korktaggsvamp, *Hydnellum sp.*
Rödgul trumpetvamp, *Craterellus lutescens*
Svavelrisk, *Lactarius scrobiculatus*

Länsstyrelsen Södermanland © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Natura 2000-området Lidakärret

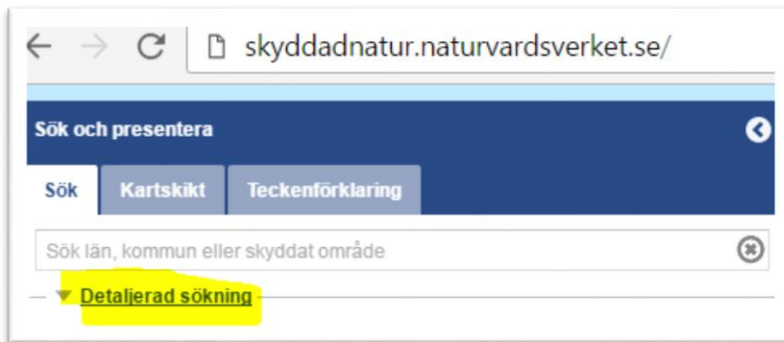
Skala 1:12 000

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

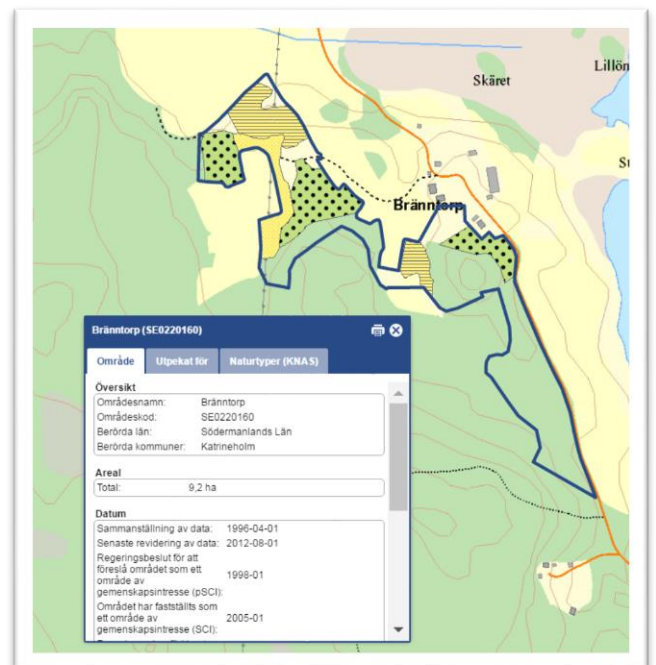
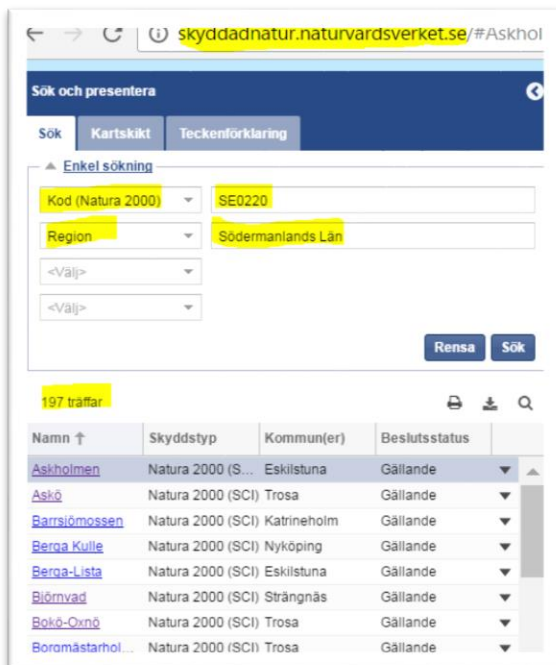
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram Södermanlands län

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

